

adus de dinșii, Ștefan a făcut front comun cu Vlad Țepeș și s-a aliat cu el împotriva turcilor.⁶⁶

Atacul lui Ștefan împotriva Chilie, la 1462, fusese făcut din îndemnul Poloniei, mai depărtată de primejdia turcească, streină, atunci și în multe alte împrejurări istorice, de luptă comună împotriva turcilor, dar domnul Moldovei văzuse în curînd unde erau interesele mai depărtate în viitor ale țării sale.

Cucerirea Chilie la 1465 de către Ștefan cel Mare, se produce în alt cadru politic decît cel de la 1462; acum orașul era în stăpînirea unui vasal al turcilor, Radu cel Frumos, iar garnizoana ungurească fusese înlăturată. Dar și această expediție, a doua, împotriva Chilie, se făcu sub auspiciile polone. Povestirea cea mai circumstanțiată a luării Chilie este de Dlugosz, povestire despre care am arătat cu alt prilej că reprezintă prelucrarea de către cronicar a textului unei scrisori-solii datorite cancelariei lui Ștefan cel Mare și adresate regelui Poloniei, în care se descrie luarea Chilie.⁶⁷ Raportul prelucrat de Dlugosz arată precis că ungurii nu mai erau în cetate la acea dată. Țîrgoveții din Chilia, spune Dlugosz, erau cu totul de partea regelui Poloniei și plini de dragoste față de acesta, aceasta ar rezulta din scrisoarea lui Ștefan. De aceea domnul Moldovei obține scrisorile necesare ale regelui îndreptate către orașeni, ceea ce face pe aceștia să deschidă porțile și să se supui lui Ștefan.⁶⁸

Firește că nu trebuie să luăm ad litteram asemenea afirmații: Țîrgoveții din Chilia nu s-au supus Poloniei, ci Moldovei, iar solia lui Ștefan adresată regelui Cazimir, folosită de Dlugosz, caută să măgulească pe suzeran. Existența unei scrisori a regelui Poloniei către Țîrgoveții din Chilia trebuie admisă ca un fapt real, altfel n-ar fi fost menționată în solia moldovenească din cronica polonă. Regele Poloniei a intervenit deci cu prilejul cuceririi Chilie, intervenția sa este urmarea tratatelor de omagiu, dintre 1448—1462, concluzia unei acțiuni de lungă durată. Între învinuirile aduse de Radu cel Frumos la Poartă împotriva lui Ștefan cel Mare, cu prilejul pierderii Chilie, se află și aceasta că Ștefan « slujește Poloniei și că după sfatul și porunca regelui Poloniei a cucerit Chilia »⁶⁹

Din raportul prelucrat de Dlugosz se poate vedea, pe de altă parte, rolul hotărîtor al Țîrgoveților în trecerea Chilie de la Țara Romînească la Moldova: ei duc corespondență cu Ștefan, cu regele Poloniei, ei deschid porțile orașului, ceea ce arată că paza porților era încredințată miliției orașenești. Este vorba deci de o puternică pătură orașenească ridicată la o conștiință a rolului ei politic, de pe urma rolului important al Țîrgului în viața comercială a Dunării de jos. Nu s-a

⁶⁶ B. Cîmpina, *Vlad Țepeș și lupta împotriva turcilor*, sub tipar în Acad. R.P.R. Studii și materiale de istorie medie, III, (am folosit textul prin amabilitatea autorului). Textul latin folosit: *The itineraries of Willian Wey*, London, 1857, p. 100—101.

⁶⁷ Cf. P. P. Panaitescu, *Ștefan cel Mare văzut de cronicarii streini contemporani*, sub tipar în vol. Acad. R.P.R., *Ștefan cel Mare la 500 ani de la urcarea în scaun*.

⁶⁸ I. Dlugosz, *op. cit.*, II, col. 344—345.

⁶⁹ I. Dlugosz, *op. cit.*, II, p. 345.